

Świadczeniami rodzinnymi są:

- 1) zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
- 2) jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,
- 3) świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne.

O zasiłek rodzinny można ubiegać się, jeżeli spełnia się kryteria dochodowe. Zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się **nie przekracza kwoty 504 zł. (obowiązuje do 31.08.2006 r.)**

Gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się **nie przekracza kwoty 583 zł. (obowiązuje do 31.08.2006 r.)**

Jeżeli dochód rodziny lub dochód osoby uczącej się przekracza kwotę uprawniającą daną rodzinę lub osobę uczącą się do zasiłku rodzinnego, o kwotę niższą lub równą kwocie odpowiadającej najniższemu zasiłkowi rodzinnemu przysługującemu w okresie, na który jest ustalany, zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli przysługiwał w poprzednim okresie zasiłkowym. W przypadku przekroczenia dochodu w kolejnym roku kalendarzowym zasiłek rodzinny nie przysługuje.

W przypadku utruty dochodu, prawo do zasiłku rodzinnego ustala się na podstawie dochodu rodziny lub dochodu osoby uczącej się, pomniejszonego o utracony dochód.

W przypadku uzyskania przez członka rodziny, osobę uczącą się lub dziecko pozostające pod opieką opiekuna prawnego dochodu prawo do zasiłku rodzinnego ustala się na podstawie dochodu rodziny, osoby uczącej się lub dziecka powiększonego o uzyskany dochód.

Jeżeli z dochodu rodziny ponoszona jest opłata za pobyt w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie członka rodziny (dom pomocy społecznej, placówka opiekuńczo-wychowawczą, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, areszt śledczy, zakład karny, zakład opiekuńczo-leczniczy, zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy, a także szkoła wojskowa lub inna szkoła zapewniająca nieodpłatnie pełne utrzymanie, w tym wyżywienie, zakwaterowanie i umundurowanie) od dochodu

rodziny odejmuje się tę opłatę. Ustalając dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie uwzględnia się członka rodziny przebywającego w tej instytucji.

Gdy członek rodziny przebywa w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie i nie ponosi opłaty za pobyt, ustalając dochód rodziny w przeliczeniu na osobę, nie uwzględnia się osoby przebywającej w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie.

W przypadku gdy rodzina lub osoba ucząca się utrzymuje się z gospodarstwa rolnego, przyjmuje się, że z 1 ha przeliczeniowego uzyskuje się dochód miesięczny w wysokości 1/12 dochodu ogłaszanego corocznie w drodze obwieszczenia przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie art. 18 ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (Dz.U. z 1993 r. Nr 94, poz. 431, z późn. zm.2).

Jeżeli rodzina lub osoba ucząca się utrzymuje się z gospodarstwa rolnego oraz uzyskuje pozarolnicze dochody, dochody te sumuje się.

Po spełnieniu kryterium dochodowego prawo do świadczeń przysługuje:

- 1) rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka,
- 2) opiekunowi faktycznemu dziecka,
- 3) osobie uczącej się (osoba pełnoletnia ucząca się, niepozostająca na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub z zasądzeniem od rodziców na jej rzecz alimentów, jeżeli wyrok sądu orzekający alimenty został wydany przed osiągnięciem pełnoletności przez osobę uczącą się). Zasiłek przysługuje osobie uczącej się w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie dłużej niż do ukończenia 24 roku życia.

Zasiłek rodzinny przysługuje osobom wymienionym w punktach 1 i 2, do ukończenia przez dziecko:

- 18 roku życia,
- nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia,
- 24 roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

W rozumieniu ustawy o świadczeniach rodzinnych niepełnosprawnym jest dziecko w wieku do ukończenia 16 roku życia legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności określonym w przepisach o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Zasiłek rodzinny nie przysługuje, jeżeli:

- 1) dziecko lub osoba ucząca się pozostają w związku małżeńskim;
- 2) dziecko zostało umieszczone w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie albo w rodzinie zastępczej;
- 3) osoba ucząca się została umieszczona w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie;
- 4) dziecko lub osoba ucząca się jest uprawniona do zasiłku rodzinnego na własne dziecko;
- 5) osobie samotnie wychowującej dziecko nie zostało zasądzone świadczenie alimentacyjne na rzecz dziecka od jego rodzica, chyba że:

- a) rodzice lub jedno z rodziców dziecka nie żyje,
- b) ojciec dziecka jest nieznany,
- c) powództwo o ustalenie świadczenia alimentacyjnego od drugiego z rodziców zostało oddalone,
- d) sąd zobowiązał jednego z rodziców do ponoszenia całkowitych kosztów utrzymania dziecka i nie zobowiązał drugiego z rodziców do świadczenia alimentacyjnego na rzecz tego dziecka.

Podmioty realizujące zadania w zakresie świadczeń rodzinnych.

W okresie od 1 września 2005 r. do 31 sierpnia 2006 r. świadczenia rodzinne przyznają i wypłacają:

- 1) organ właściwy;
- 2) pracodawca zatrudniający na dzień 31 lipca 2005 r. co najmniej 20 pracowników - swoim pracownikom w czasie trwania ich zatrudnienia oraz osobom wykonującym pracę na podstawie umowy zlecenia lub umowy agencyjnej;
- 3) samorząd województwa w zakresie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

Organ właściwy realizuje zadania w zakresie świadczeń rodzinnych jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej. Organem właściwym w rozumieniu ustawy o świadczeniach rodzinnych jest wójt, burmistrz lub prezydent miasta właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o świadczenie rodzinne lub otrzymującej świadczenie rodzinne.

Pracodawcy wypłacają:

- zasiłek rodzinny,
- dodatki do zasiłku rodzinnego (z tytułu urodzenia dziecka, kształcenia i

rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego, rozpoczęcia roku szkolnego),
- zasiłek pielęgnacyjny.

Od dnia 01 września 2006 r. wszystkie świadczenia rodzinne wypłaca tylko organ właściwy.

Samorząd województwa realizuje zadania w zakresie świadczeń rodzinnych jako zadania zlecone z zakresu administracji rządowej. Do zadań tych należy:

- 1) pełnienie funkcji instytucji właściwej w związku z udziałem Rzeczypospolitej Polskiej w koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w przypadku przemieszczania się osób w granicach Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- 2) wydawanie decyzji w sprawach świadczeń rodzinnych realizowanych w związku z koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego.

Kto może ubiegać się o świadczenie

Świadczenia rodzinne przysługują:

- 1) obywatelom polskim,
 - 2) cudzoziemcom posiadającym obywatelstwo państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
 - 3) cudzoziemcom przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na osiedlenie się, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Wspólnot Europejskich, zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony udzielonego w związku z okolicznością, o której mowa w art. 53 ust. 1 pkt 13 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach (Dz. U. Nr 128, poz. 1175, z późn. zm.), zgody na pobyt tolerowany lub w związku z uzyskaniem w Rzeczypospolitej Polskiej statusu uchodźcy, jeżeli zamieszkują łącznie z członkami rodzin na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- Świadczenia rodzinne przysługują osobom, o których mowa w ust. 2, jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres co najmniej 1 roku przed złożeniem wniosku oraz przez okres zasiłkowy, w którym otrzymują świadczenia rodzinne.

Zasiłek rodzinny oraz dodatki:

Zasiłek rodzinny

Do 31 sierpnia 2006 r. wysokość zasiłku rodzinnego wynosi miesięcznie:

- 1) 43,00 zł na pierwsze i drugie dziecko;
- 2) 53,00 zł na trzecie dziecko;
- 3) 66,00 zł na czwarte i kolejne dziecko.

Od 01 września 2006 r. wysokość zasiłku rodzinnego będzie wynosić:

- 1) 44,00 zł na dziecko w wieku do ukończenia 5 roku życia,
- 2) 56,00 zł na dziecko w wieku powyżej 5 roku życia do ukończenia 18 roku życia
- 3) 65,00 zł na dziecko w wieku powyżej 18 roku życia do ukończenia 24 roku życia

Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do tego zasiłku przysługuje:

- 1) rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka,
- 2) opiekunowi faktycznemu dziecka.
- 3) osobie uczącej się (osoba pełnoletnia ucząca się, niepozostająca na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub z zasadzeniem od rodziców na jej rzecz alimentów, jeżeli wyrok sądu orzekający alimenty został wydany przed osiągnięciem pełnoletności przez osobę uczącą się).

Zasiłek przysługuje osobie uczącej się w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie dłużej niż do ukończenia 24 roku życia.

Zasiłek rodzinny przysługuje osobom wymienionym w punktach 1 i 2, do ukończenia przez dziecko:

- 18 roku życia,
- nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia,
- 24 roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Dodatek z tytułu urodzenia dziecka

Dodatek z tytułu urodzenia dziecka przysługuje **jednorazowo w wysokości 1000 zł**. Przysługuje on matce lub ojcu albo opiekunowi prawnemu dziecka. Dodatek przysługuje opiekunowi faktycznemu dziecka w wieku do ukończenia przez dziecko pierwszego roku życia, jeżeli nie został przyznany rodzicom lub opiekunowi prawnemu dziecka.

W przypadku wystąpienia o przysposobienie więcej niż jednego dziecka lub

urodzenia więcej niż jednego dziecka podczas jednego porodu dodatek przysługuje na każde dziecko.

W przypadku zbiegu prawa do dodatku z prawem do świadczenia z tytułu urodzenia dziecka finansowanego z budżetu państwa przysługuje jedno świadczenie wybrane przez osobę uprawnioną.

Wniosek o dodatek, o którym mowa w art. 9, składa się do ukończenia przez dziecko pierwszego roku życia.

Dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego

Dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego przysługuje **w wysokości 400 zł miesięcznie**.

Przysługuje matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka, jeżeli dziecko pozostaje pod jego faktyczną opieką, uprawnionemu do urlopu wychowawczego, nie dłużej jednak niż przez okres:

- 24 miesiące kalendarzowych;
- 36 miesięcy kalendarzowych, jeżeli sprawuje opiekę nad więcej niż jednym dzieckiem urodzonym podczas jednego porodu;
- 72 miesięcy kalendarzowych, jeżeli sprawuje opiekę nad dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Dodatek przysługujący za niepełne miesiące kalendarzowe wypłaca się w wysokości 1/30 dodatku miesięcznego za każdy dzień. Kwotę dodatku przysługującą za niepełny miesiąc zaokrągla się do 10 groszy w górę.

W przypadku równoczesnego korzystania z urlopu wychowawczego przez oboje rodziców lub opiekunów prawnych dziecka przysługuje jeden dodatek.

Dodatek nie przysługuje, jeżeli osoba uprawniona:

- bezpośrednio przed uzyskaniem prawa do urlopu wychowawczego pozostawała w zatrudnieniu przez okres krótszy niż 6 miesięcy;
- podjęła lub kontynuuje zatrudnienie lub inną pracę zarobkową w okresie korzystania z urlopu wychowawczego;
- dziecko przebywa w placówce zapewniającej całodobową opiekę przez co najmniej 5 dni w tygodniu, w żłobku albo w przedszkolu, z wyjątkiem:
 - a) dziecka legitymującego się orzeczeniem o niepełnosprawności przebywającego w żłobku albo w przedszkolu z powodów terapeutycznych,
 - b) dziecka przebywającego w zakładzie opieki zdrowotnej, z wyjątkiem zakładów, o których mowa w art. 3 pkt 7,
- oraz w innych przypadkach zaprzestania sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem;
- w okresie urlopu wychowawczego korzysta z zasiłku macierzyńskiego.

Obywatelom państw członkowskich Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego do okresu zatrudnienia wymaganego do nabycia prawa do dodatku zalicza się okres zatrudnienia na terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka

Dodatek przysługuje w wysokości **170 zł miesięcznie** na dziecko, nie więcej jednak niż **340,00 zł na wszystkie dzieci**.

W przypadku dziecka legitymującego się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności kwotę dodatku zwiększa się o **80 zł** na dziecko, nie więcej jednak niż o **160 zł** na wszystkie dzieci.

W przypadku gdy dochód rodziny na osobę w rodzinie nie przekracza 252 zł lub 291,50 zł (w przypadku wychowywania dziecka legitymującego się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności), kwotę dodatku zwiększa się o **50 zł** na dziecko, nie więcej jednak niż o **100,00 zł** na wszystkie dzieci (podwyższona kwota dodatku obowiązuje do 31.08.2006 r.)

Dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka przysługuje samotnie wychowującym dziecko matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka, jeżeli nie zostało zasądzone świadczenie alimentacyjne na rzecz dziecka od drugiego z rodziców dziecka, ponieważ:

- drugi z rodziców dziecka nie żyje;
- ojciec dziecka jest nieznany;

Dodatek przysługuje również osobie uczącej się, jeżeli oboje rodzice osoby uczącej się nie żyją.

Dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej

Dodatek przysługuje rodzinie wielodzietnej w wysokości **50 zł miesięcznie na trzecie i na następne dzieci** uprawnione do zasiłku rodzinnego.

Dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej przysługuje matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka.

Dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka

Dodatek przysługuje miesięcznie w wysokości **50 zł** na dziecko w wieku do ukończenia 5 roku życia i **70 zł** na dziecko w wieku powyżej 5 roku życia do ukończenia 24 roku życia.

Dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka przysługuje matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka, a także osobie uczącej się na pokrycie zwiększonych wydatków związanych z rehabilitacją lub kształceniem dziecka w wieku:

- 1) do ukończenia 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności,
- 2) powyżej 16 roku życia do ukończenia 24 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania

Dodatek przysługuje przez 10 miesięcy w roku w okresie pobierania nauki od września do czerwca następnego roku kalendarzowego.

Dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania przysługuje matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka lub osobie uczącej się:

- 1) w związku z zamieszkiwaniem w miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły ponadgimnazjalnej lub szkoły artystycznej, w której realizowany jest obowiązek szkolny i obowiązek nauki, a także szkoły podstawowej lub gimnazjum w przypadku dziecka lub osoby uczącej się, legitymującej się orzeczeniem o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności - **w wysokości 80 zł miesięcznie na dziecko** albo
- 2) w związku z dojazdem z miejsca zamieszkania do miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły, w przypadku dojazdu do szkoły ponadgimnazjalnej, a także szkoły artystycznej, w której realizowany jest obowiązek szkolny i obowiązek nauki w zakresie odpowiadającym nauce w szkole ponadgimnazjalnej - **w wysokości 40 zł miesięcznie na dziecko.**

Dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego

Dodatek przysługuje raz w roku, w związku z rozpoczęciem roku szkolnego, w wysokości **90 zł** na dziecko.

Dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego przysługuje matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka, a także osobie uczącej się na częściowe pokrycie wydatków związanych z rozpoczęciem w szkole nowego roku szkolnego.

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka.

Z tytułu urodzenia się dziecka przysługuje, niezależnie od uprawnień do dodatku z tytułu urodzenia dziecka oraz od dochodu rodziny, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka w wysokości 1000 zł na dziecko wprowadzona ustawą z dnia 29 grudnia 2005 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. Nr 12, poz. 67).

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka zgodnie z art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. Nr 228, poz. 2255, z późn. zm.) jest świadczeniem rodzinnym.

Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. Nr 14, poz. 176, z późn. zm.) w art. 21 ust. 1 pkt 8 stanowi, iż świadczenia rodzinne są wolne od podatku dochodowego.

Zapomoga przysługuje:

1. matce,
2. ojcu lub
3. opiekunowi prawnemu dziecka.

Pisemny wniosek o jednorazową zapomogę można złożyć od dnia 9 lutego 2006 r. w urzędzie gminy lub w ośrodku pomocy społecznej (w miejscu, gdzie wypłacane są świadczenia rodzinne) w terminie trzech miesięcy od dnia narodzin dziecka. Wniosek złożony po terminie będzie pozostawiony bez rozpoznania.

Do pisemnego wniosku o zapomogę powinny być dołączone następujące dokumenty:

1. dokument stwierdzający tożsamość osoby ubiegającej się o przyznanie jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka oraz drugiego z rodziców
2. skrócony odpis aktu urodzenia dziecka lub inny dokument urzędowy potwierdzający datę urodzenia dziecka;
3. pisemne oświadczenie lub zaświadczenie z miejsca stałego zameldowania, że na dziecko nie została już pobrana jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka (np. przez drugiego z rodziców).

Zasiłek pielęgnacyjny

Zasiłek pielęgnacyjny przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia osobie niepełnosprawnej opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Zasiłek pielęgnacyjny wynosi 144 zł miesięcznie i przysługuje:

- niepełnosprawnemu dziecku;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- osobie, która ukończyła 75 lat.

Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje także osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia.

Zasiłek pielęgnacyjny nie przysługuje:

- osobie uprawnionej do dodatku pielęgnacyjnego,
- osobie przebywającej w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie, jeżeli pobyt osoby i udzielane przez tę instytucję świadczenia częściowo lub w całości finansowane są z budżetu państwa albo z Narodowego Funduszu Zdrowia.

Świadczenie pielęgnacyjne

Świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością opieki nad dzieckiem przysługuje matce lub ojcu dziecka albo opiekunowi faktycznemu dziecka, jeżeli nie podejmuje lub rezygnuje z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, albo orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje w wysokości 420 zł. Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 583 zł. miesięcznie. Świadczenie pielęgnacyjne przysługujące za niepełne miesiące kalendarzowe wypłaca się w wysokości 1/30 świadczenia pielęgnacyjnego za każdy dzień. Należną kwotę świadczenia zaokrągla się do 10 groszy w górę.

Świadczenia pielęgnacyjne nie przysługują, jeżeli:

- 1) osoba sprawująca opiekę ma ustalone prawo do emerytury, renty, renty socjalnej, zasiłku stałego, zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego;
- 2) osoba wymagająca opieki:
 - a) pozostaje w związku małżeńskim,
 - b) została umieszczona w rodzinie zastępczej albo w związku z koniecznością kształcenia, rewalidacji lub rehabilitacji, w placówce zapewniającej całodobową opiekę przez co najmniej 5 dni w tygodniu z wyjątkiem zakładów opieki zdrowotnej;
- 3) osoba w rodzinie ma ustalone prawo do wcześniejszej emerytury na to dziecko;
- 4) osoba w rodzinie ma ustalone prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego albo do świadczenia pielęgnacyjnego na to lub na inne dziecko w rodzinie.

Postępowanie w sprawach przyznawania i wypłacania świadczeń rodzinnych (wymagane dokumenty).

Ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych oraz ich wypłata następują odpowiednio na wniosek:

- a) małżonków lub jednego z małżonków,
- b) rodziców lub jednego z rodziców,
- c) opiekuna faktycznego dziecka,
- d) opiekuna prawnego dziecka,
- e) osoby uczącej się,
- f) pełnoletniej osoby niepełnosprawnej,
- g) innej osoby upoważnionej do reprezentowania dziecka lub pełnoletniej osoby niepełnosprawnej.

Wniosek składa się w urzędzie gminy lub miasta właściwym ze względu na miejsce zamieszkania. Wniosek powinien zawierać dane dotyczące:

- 1) osoby występującej o przyznanie świadczeń rodzinnych, w tym: imię, nazwisko, datę urodzenia, numer PESEL, numer NIP, a w razie gdy nie nadano tych numerów lub jednego z nich - serię i numer dowodu osobistego lub paszportu oraz w razie potrzeby nazwę organu rentowego wypłacającego emeryturę lub rentę, numer emerytury lub renty lub numer konta w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego,
- 2) dzieci pozostających na utrzymaniu uprawnionego do złożenia wniosku, w tym: imię, nazwisko, numer PESEL, datę urodzenia, stan cywilny.

Do wniosku należy dołączyć odpowiednio:

- 1) zaświadczenia o dochodzie podlegającym opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych na zasadach ogólnych każdego członka rodziny, wydane przez właściwy urząd skarbowy,
- 2) zaświadczenia lub oświadczenia dokumentujące wysokość innych dochodów,
- 3) oświadczenie o deklarowanych dochodach osiąganych przez osoby podlegające przepisom o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne,
- 4) inne zaświadczenia lub oświadczenia oraz dowody niezbędne do ustalenia prawa do świadczeń rodzinnych, w tym:
 - a) dokument stwierdzający wiek dziecka – akt urodzenia lub w przypadku gdy ojciec jest nieznany – zupełny akt urodzenia dziecka
 - b) orzeczenie o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności,
 - c) prawomocny wyrok sądu rodzinnego stwierdzający przysposobienie lub zaświadczenie sądu rodzinnego lub ośrodka adopcyjno-opiekuńczego o prowadzonym postępowaniu sądowym w sprawie o przysposobienie dziecka,
 - d) prawomocny wyrok sądu rodzinnego orzekający rozwód lub separację,
 - e) orzeczenie sądu rodzinnego o ustaleniu opiekuna prawnego dziecka,
 - f) zaświadczenie o uczęszczaniu dziecka do szkoły lub szkoły wyższej,
 - g) zaświadczenie pracodawcy o terminie urlopu wychowawczego i okresie, na jaki został udzielony, oraz o okresach zatrudnienia jak również zaświadczenie z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych stwierdzającego, że osoba ubiegająca się była zgłoszona do ubezpieczenia społecznego,
 - h) zaświadczenie z Urzędu Pracy w przypadku osoby bezrobotnej,
 - i) zaświadczenie od komornika o całkowitej lub częściowej bezskuteczności egzekucji alimentów, a także o wysokości wyegzekwowanych alimentów,
 - j) w przypadku utraty dochodu – dokument potwierdzający utratę przez członka rodziny dochodu oraz wysokość utraconego dochodu i/lub świadectwo pracy,
 - k) w przypadku uzyskania dochodu – dokument potwierdzający uzyskanie przez członka rodziny dochodu oraz wysokość uzyskanego dochodu – umowa o pracę oraz zaświadczenie z pierwszego pełnego miesiąca rozpoczętej pracy o zarobku Netto,

W przypadku gdy w stosunku do osoby ubiegającej się o świadczenia rodzinne wystąpią wątpliwości dotyczące okoliczności samotnego wychowania dziecka, organ właściwy może przeprowadzić wywiad.

W rozumieniu ustawy o świadczeniach rodzinnych **osoba samotnie wychowująca dziecko** – oznacza to pannę, kawalera, wdowę, wdowca, osobę pozostającą w separacji orzeczonej prawomocnym wyrokiem sądu, osobę rozwiedzioną, chyba że wychowuje wspólnie co najmniej jedno dziecko z jego rodzicem.

Terminy składania wniosków

1. Świadczenia rodzinne wypłaca się nie później, niż do ostatniego dnia miesiąca, za który zostało przyznane.
2. W przypadku złożenia wniosku w sprawie ustalenia prawa do świadczeń rodzinnych po 10 dniu danego miesiąca, świadczenia rodzinne za ten miesiąc wypłaca się najpóźniej do ostatniego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym złożono wniosek.
3. W przypadku, gdy osoba ubiegająca się o świadczenia rodzinne na nowy okres zasiłkowy złoży wniosek wraz z dokumentami do 31 lipca, świadczenia rodzinne przysługujące za wrzesień wypłaca się do 30 września.
4. W przypadku, gdy osoba ubiegająca się o świadczenia rodzinne na nowy okres zasiłkowy złoży wniosek wraz z dokumentami w okresie od 1 sierpnia do 30 września, świadczenia rodzinne przysługujące za wrzesień wypłaca się do 31 października.

Wzory wniosków o przyznanie prawa do świadczeń rodzinnych i opiekuńczych:

zaczNIK nr 1.rtf

zaczNIK nr 2.rtf

zaczNIK nr 3.rtf

zaczNIK nr 4.rtf

zaczNIK nr 5.rtf

Zaliczka alimentacyjna

Pomoc państwa w postaci zaliczki alimentacyjnej adresowana jest do: dzieci uprawnionych do świadczenia alimentacyjnego na podstawie tytułu wykonawczego, którego egzekucja jest bezskuteczna, jeżeli dziecko:

- 1) jest wychowywane przez osobę samotnie wychowującą dziecko;
- 2) jest wychowywane przez osobę pozostającą w związku małżeńskim z osobą, która przebywa w zakładzie karnym powyżej 3 miesięcy albo jest całkowicie ubezwłasnowolniona;
- 3) jest osobą uczącą się, w rozumieniu przepisów o świadczeniach rodzinnych;

Dziecko uprawnione do świadczenia alimentacyjnego na podstawie tytułu wykonawczego, którego egzekucja jest bezskuteczna, wychowywane przez osobę pozostającą w związku małżeńskim, nabywa prawo do zaliczki, przez okres jednego roku, jeżeli osoba pozostająca w związku małżeńskim złożyła do sądu pozew o separację albo rozwód i spełnione są pozostałe warunki określone w ustawie.

Zaliczka alimentacyjna przysługuje:

- 1) do ukończenia 18 roku życia,
- 2) do ukończenia 24 roku życia, w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub szkole wyższej.

Zaliczka przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 583,00 zł. (przy ustalaniu prawa do zaliczki do dochodu rodziny nie wlicza się otrzymywanej zaliczki).

Zaliczka nie przysługuje, jeżeli osoba uprawniona (dziecko):

- 1) przebywa w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie (dom pomocy społecznej, placówka opiekuńczo - wychowawcza, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, areszt śledczy, zakład karny, zakład opiekuńczo – leczniczy, zakład pielęgnacyjno – opiekuńczy, a także szkoła wojskowa lub inna szkoła zapewniająca nieodpłatne pełne utrzymanie, w tym wyżywienie, zakwaterowanie i umundurowanie),
- 2) przebywa w rodzinie zastępczej,
- 3) zawarła związek małżeński,
- 4) jest uprawniona do zasiłku rodzinnego na własne dziecko.

Wstrzymanie prawa do zaliczki alimentacyjnej

Organ właściwy wierzyciela wstrzymuje wypłatę zaliczki:

- 1) w przypadku odmowy udzielenia organowi właściwemu wierzyciela informacji mających wpływ na wypłatę zaliczki lub podania informacji nieprawdziwych,
- 2) w przypadku odmowy udzielenia komornikowi sądowemu przez osobę uprawnioną do zaliczki lub jej przedstawiciela ustawowego lub opiekuna prawnego informacji mających wpływ na skuteczność egzekucji lub podania informacji nieprawdziwych.

W przypadku udzielenia powyższych informacji wznawia się wypłatę zaliczki od miesiąca, w którym wpłynęły informacje, do końca okresu zasiłkowego. Jeżeli wznowienie wypłaty wstrzymanej zaliczki nie nastąpi do końca okresu zasiłkowego, prawo do zaliczki wygasa.

Komornik sądowy jest obowiązany udzielić organowi właściwemu wierzyciela informacji mających wpływ na wypłatę zaliczki.

Zwrot zaliczki alimentacyjnej:

Dłużnik alimentacyjny jest zobowiązany do zwrotu organowi właściwemu wierzyciela należności w wysokości zaliczek wypłaconych osobie uprawnionej, powiększonej o 5 %.

Osoba, która pobrała nienależnie zaliczkę, jest zobowiązana do jej zwrotu.

Organ właściwy wierzyciela może umorzyć należności dłużnika alimentacyjnego z tytułu wypłaconych zaliczek, a także wierzyciela z tytułu nienależnie pobranej zaliczki, uwzględniając sytuację dochodową i rodzinną tych osób.

Wysokość zaliczki alimentacyjnej.

Zaliczka przysługuje do wysokości świadczenia alimentacyjnego, nie więcej jednak niż:

- 1) w przypadku gdy w rodzinie jest jedna lub dwie osoby uprawnione do zaliczki - **170,00 zł** dla osoby uprawnionej albo **250,00 zł**, jeżeli osoba ta legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- 2) w przypadku gdy w rodzinie są trzy osoby, lub więcej, uprawnione do zaliczki - **120,00 zł** dla osoby uprawnionej albo **170,00 zł**, jeżeli osoba ta legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

W przypadku gdy dochód rodziny nie przekracza 50 % kwoty 583 zł (291,50 zł netto na osobę) kwotę zaliczki zwiększa się do:

- 1) w przypadku gdy w rodzinie jest jedna lub dwie osoby uprawnione do zaliczki - **300,00 zł** dla osoby uprawnionej albo **380,00 zł**, jeżeli osoba ta legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- 2) w przypadku gdy w rodzinie są trzy osoby, lub więcej, uprawnione do zaliczki - **250,00 zł** dla osoby uprawnionej albo **300,00 zł**, jeżeli osoba ta legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

W przypadku gdy ośrodek pomocy społecznej przekazał organowi właściwemu wierzyciela informacje, że osoba uprawniona lub jej przedstawiciel marnotrawią

wypłacaną jej zaliczkę lub wydatkują ją niezgodnie z przeznaczeniem, organ właściwy wierzyciela może przekazywać należną osobie zaliczkę w całości lub w części w formie rzeczowej.

Zmiany w wysokości zaliczki na skutek zmiany wysokości świadczenia alimentacyjnego dokonuje się od miesiąca wpływu tytułu egzekucyjnego do komornika sądowego prowadzącego postępowanie egzekucyjne.

Prawo do zaliczki ustala się na okres zasiłkowy. Organ właściwy wierzyciela po upływie kwartału dokonuje rozliczenia pomiędzy wypłaconą zaliczką a wyegzekwowanym przez komornika świadczeniem alimentacyjnym. Wysokość zaliczki w następnym kwartale stanowi różnicę pomiędzy świadczeniem alimentacyjnym a wysokością wyegzekwowanego świadczenia alimentacyjnego.

Procedura.

Prawo do zaliczki ustala organ właściwy wierzyciela począwszy od miesiąca, w którym został złożony u komornika sądowego wniosek wraz z wymaganą dokumentacją, do końca okresu zasiłkowego.

Osobą uprawnioną do zaliczki jest dziecko, na które zasądzono alimenty.

Ustalenie prawa do zaliczki następuje na wniosek:

- 1) osoby uprawnionej do zaliczki,
- 2) przedstawiciela ustawowego osoby uprawnionej,
- 3) opiekuna prawnego osoby uprawnionej.

Wniosek składa się za pośrednictwem komornika sądowego prowadzącego postępowanie egzekucyjne na rzecz osoby uprawnionej. Komornik dołącza do wniosku o przyznanie zaliczki zaświadczenie o bezskuteczności prowadzonego postępowania egzekucyjnego, w tym informację o wysokości wyegzekwowanego świadczenia alimentacyjnego. Bezskuteczność egzekucji ma miejsce, gdy nie wyegzekwowano należności z tytułu świadczeń alimentacyjnych za okres trzech ostatnich miesięcy.

W przypadku gdy świadczenia alimentacyjne dochodzone są od dłużnika alimentacyjnego zamieszkałego za granicą Rzeczypospolitej Polskiej, osoba mająca prawo do świadczeń alimentacyjnych składa do organu właściwego wierzyciela wniosek o ustalenie prawa do zaliczki alimentacyjnej łącznie z informacją sądu okręgowego o stanie egzekucji lub zaświadczeniem zagranicznej instytucji egzekucyjnej o stanie egzekucji świadczeń alimentacyjnych za okres trzech ostatnich miesięcy oraz wymaganą dokumentacją. Osobie tej zaliczka przysługuje począwszy od miesiąca, w którym osoba złożyła wniosek do sądu okręgowego o wykonanie wyroku,

ustalającego prawo do świadczeń alimentacyjnych, w państwie zamieszkania dłużnika alimentacyjnego.

Wymagane dokumenty:

Organ właściwy wierzyciela wydaje decyzję administracyjną o przyznaniu zaliczki na podstawie:

- 1) wniosku o przyznanie zaliczki,
- 2) zaświadczenia komornika sądowego o bezskuteczności egzekucji świadczeń alimentacyjnych i wysokości wyegzekwowanych świadczeń alimentacyjnych,
- 3) informacji sądu okręgowego o stanie egzekucji lub zaświadczenia zagranicznej instytucji egzekucyjnej o stanie egzekucji świadczeń alimentacyjnych;
- 4) oświadczenia wnioskodawcy:
 - a) iż osoba uprawniona nie przebywa w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie albo w rodzinie zastępczej, nie zawarła związku małżeńskiego, nie jest uprawniona do zasiłku rodzinnego na własne dziecko,
 - b) o przekazaniu komornikowi sądowemu wszystkich znanych mu istotnych informacji niezbędnych do prowadzenia postępowania egzekucyjnego wobec dłużnika alimentacyjnego,
- 5) informacji osoby uprawnionej do zaliczki, jej przedstawiciela ustawowego albo opiekuna prawnego o miejscu zamieszkania, wieku, zatrudnieniu i sytuacji ekonomicznej osób zobowiązanych do alimentacji względem osoby uprawnionej, na podstawie ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
- 6) innych niezbędnych dokumentów określonych w przepisach o świadczeniach rodzinnych.

Zaliczkę alimentacyjną wypłaca **urząd gminy** lub **ośrodek pomocy społecznej** właściwy dla miejsca zamieszkania osoby uprawnionej do zaliczki alimentacyjnej.

Zasady postępowania wobec dłużników alimentacyjnych.

W przypadku bezskutecznej egzekucji świadczenia alimentacyjnego (w jej wyniku nie wyegzekwowano należności z tytułu świadczeń alimentacyjnych za okres trzech ostatnich miesięcy):

- 1) komornik sądowy prowadzący postępowanie jest obowiązany do poinformowania organu właściwego dłużnika o stanie egzekucji i przyczynach jej bezskuteczności,
- 2) organ właściwy dłużnika (wójt, burmistrz lub prezydent miasta właściwego ze względu na miejsce zamieszkania dłużnika alimentacyjnego) przekazuje

komornikowi sądowemu wszelkie informacje istotne dla skuteczności egzekucji. Jednocześnie informuje sąd o wszelkich przejawach opieszałości komornika prowadzącego postępowanie egzekucyjne przeciwko dłużnikowi alimentacyjnemu,

3) komornik, nie rzadziej niż co pół roku, przekazuje prezesowi sądu informacje o działaniach podejmowanych w toku postępowań prowadzonych przeciwko osobom zobowiązanym do alimentacji i do zwrotu należności z tytułu zaliczki alimentacyjnej,

4) ośrodek pomocy społecznej, na wniosek organu właściwego dłużnika, przeprowadza wywiad środowiskowy u dłużnika alimentacyjnego.

W przypadku gdy dłużnik alimentacyjny nie może wywiązać się ze swych zobowiązań z powodu braku zatrudnienia, organ właściwy dłużnika:

1) zwraca się do właściwego urzędu pracy o przedstawienie informacji o możliwościach aktywizacji zawodowej dłużnika alimentacyjnego,

2) występuje, w razie braku możliwości aktywizacji zawodowej, z wnioskiem do starosty o skierowanie dłużnika do prac organizowanych na zasadach robót publicznych, określonych w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

W przypadku uniemożliwienia przez dłużnika alimentacyjnego przeprowadzenia wywiadu środowiskowego lub odmowy podjęcia prac organizowanych na zasadach robót publicznych, określonych w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy lub uchylania się od nich, organ właściwy dłużnika informuje podmiot uprawniony do złożenia wniosku o ściganie za przestępstwo uporczywego uchylania się od obowiązku alimentacyjnego. W przypadku złożenia wniosku o ściganie dłużnika organ właściwy dłużnika kieruje do starosty wniosek o zatrzymanie prawa jazdy dłużnika alimentacyjnego.

W przypadku złożenia wniosku o ściganie dłużnika organ właściwy wierzyciela może wytoczyć powództwo przeciwko osobom zobowiązanym w dalszej kolejności na podstawie art. 132 ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy.

Wyjaśnienia dotyczące zasad postępowania wobec dłużników alimentacyjnych

Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej zwanej dalej ustawą, w przypadku bezskutecznej egzekucji świadczenia alimentacyjnego komornik sądowy

prowadzący postępowanie jest obowiązany do poinformowania organu właściwego dłużnika o stanie egzekucji i przyczynach jej bezskuteczności. Taka informacja, na podstawie art. 4 ww. ustawy, stanowi podstawę do przeprowadzenia przez ośrodek pomocy społecznej wywiadu środowiskowego u dłużnika alimentacyjnego.

Działania te służą przede wszystkim ustaleniu aktualnej sytuacji materialnej dłużnika, gdyż poszczególne ruchome składniki majątku dłużnika, wynagrodzenie za pracę, a także inne prawa majątkowe mogą stać się przedmiotem egzekucji komorniczej. Zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy, w przypadku gdy dłużnik alimentacyjny nie może wywiązać się ze swych zobowiązań z powodu braku zatrudnienia, organ właściwy dłużnika:

- 1) zwraca się do właściwego urzędu pracy o przedstawienie informacji o możliwościach aktywizacji zawodowej dłużnika alimentacyjnego;
- 2) występuje, w razie braku możliwości aktywizacji zawodowej, z wnioskiem do starosty o skierowanie dłużnika do prac organizowanych na zasadach robót publicznych, określonych w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Konsekwencją uniemożliwienia przez dłużnika alimentacyjnego przeprowadzenia wywiadu środowiskowego lub odmowy podjęcia wskazanych prac lub uchylania się od nich, jest zawiadomienie o tym fakcie podmiotu uprawnionego do złożenia wniosku do ścigania za przestępstwo określone w art. 209 §1 Kk (tym podmiotem jest sam pokrzywdzony, a także ośrodek pomocy społecznej lub inny organ udzielający odpowiedniego świadczenia rodzinnego albo zaliczki alimentacyjnej, czyli w praktyce organ właściwy wierzyciela). O zasadności złożenia wniosku o ściganie decyduje wtedy ten właśnie organ.

Należy jednak wskazać, że zgodnie art. 209 §3 Kk, w przypadku gdy pokrzywdzonemu (czyli wierzycielowi alimentacyjnemu) przyznano odpowiednie świadczenie rodzinne albo zaliczkę alimentacyjną ściganie odbywa się z urzędu. Tym samym organ wypłacający odpowiednie świadczenie rodzinne lub zaliczkę alimentacyjną powinien każdorazowo zawiadomić prokuraturę o fakcie przyznania ww. świadczeń, która z urzędu wszczyna postępowanie karne. Obowiązek złożenia zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa wynika z art. 304 §2 Kodeksu postępowania karnego, zgodnie z którym, instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję oraz przedsięwziąć niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw lub do czasu wydania przez ten organ stosownego zarządzenia, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów przestępstwa. W takim przypadku wszczęcie postępowania karnego przeciwko dłużnikowi alimentacyjnemu nie musi być poprzedzone uniemożliwieniem przez dłużnika przeprowadzenia wywiadu, czy też odmową lub uchylaniem się od podjęcia wskazanych prac.

Dalsze konsekwencje uniemożliwienia przez dłużnika przeprowadzenia

wywiadu środowiskowego lub odmowy podjęcia wskazanych prac lub uchylania się od nich, to możliwość złożenia do starosty przez organ właściwy dłużnika wniosku o zatrzymanie prawa jazdy (art. 5 ustawy), a także możliwość wytoczenia przez organ właściwy wierzyciela powództwa przeciwko osobom zobowiązanym do alimentacji w dalszej kolejności na podstawie art. 132 Kro (art. 6 ustawy).

Wsparcie prowadzonego przez komornika postępowania egzekucyjnego poprzez przeprowadzenia wywiadu środowiskowego, powinno zostać podjęte w stosunku do każdego dłużnika alimentacyjnego. Tym samym, dolegliwości będące konsekwencją uniemożliwienia przeprowadzenia takiego wywiadu, mogą objąć wszystkich takich dłużników. Inaczej wygląda sytuacja w przypadku gdy wywiad zostanie przeprowadzony i w jego wyniku okaże się, iż dłużnik nie wywiązuje się z obowiązku alimentacyjnego z powodu braku zatrudnienia. W takim przypadku, wskazane wyżej dolegliwości, można zastosować jedynie w stosunku do dłużnika, który poprzez odmowę podjęcia lub uchylanie się od wskazanych prac nie chce poddać się aktywizacji zawodowej.

Podstawowym warunkiem aktywizacji zawodowej dłużnika alimentacyjnego pozostającego bez zatrudnienia jest posiadanie przez niego statusu osoby bezrobotnej w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2004r., Nr 99, poz. 1001). Wskazana w art. 4 ust. 2 pkt 2 ustawy możliwość złożenia przez organ właściwy dłużnika wniosku do starosty o skierowanie dłużnika alimentacyjnego do prac na zasadach robót publicznych ograniczona jest jeszcze bardziej, gdyż zgodnie z art. 57 ust. 4 i 5 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy dotyczy jedynie bezrobotnych do 25 roku życia (oznacza to bezrobotnego, który do dnia zastosowania wobec niego usług lub instrumentów rynku pracy nie ukończył 25 roku życia) i bezrobotnym długotrwale (oznacza to bezrobotnego pozostającego w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego w miejscu pracy).

Wielu jednak dłużników alimentacyjnych nie posiada statusu osoby bezrobotnej. Jeśli brak statusu osoby bezrobotnej wynika z faktu niezłożenia wniosku o rejestrację, organ właściwy dłużnika powinien je zobowiązać w wyznaczonym terminie do zarejestrowania się w powiatowym urzędzie pracy. Niewywiązanie się z tego zobowiązania należy uznać za uchylanie się od możliwości podjęcia pracy. Analogicznie należy postąpić w stosunku do osób, które utraciły status osoby bezrobotnej z uwagi na np. nie stawienie się w urzędzie pracy w wyznaczonym terminie. Takie osoby pozbawiane są statusu osoby bezrobotnej na okres 3 miesięcy od dnia niestawienia się (art. 33 ust. 4 pkt 4 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy). Po tym okresie osobę taką można jak najbardziej zobowiązać do ponownego zarejestrowania się.

Inaczej przedstawia się sytuacja gdy dłużnik nie spełnia ustawowych wymogów do nabycia statusu osoby bezrobotnej. Tak jest np. w przypadku dłużnika będącego właścicielem lub posiadaczem samoistnym lub zależnym nieruchomości rolnej, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.), o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe lub podlegającego ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe.

Wobec takiego dłużnika alimentacyjnego nie mogą zostać zastosowane instrumenty rynku pracy (wyjątek, na podstawie art. 11 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych stanowią jedynie osoby niepełnosprawne pozostające bez zatrudnienia). Jednak dłużnik taki może zarejestrować się jako poszukujący pracy i organ właściwy dłużnika powinien nałożyć taki obowiązek. Odmowa zarejestrowania się jako poszukujący pracy powinna zostać uznana za uchylanie się od możliwości podjęcia pracy. Jeśli zaś dłużnik alimentacyjny posiada już status osoby poszukującej pracy, za próbę aktywizacji zawodowej należy uznać przedstawienie ofert pracy odpowiednich do posiadanych kwalifikacji i możliwości. Nieuzasadnioną odmowę podjęcia oferowanego zatrudnienia organ właściwy dłużnika również powinien zakwalifikować jako odmowę lub uchylanie się od możliwości podjęcia pracy.

Poza opisanymi wyżej działaniami organu właściwego dłużnika wspierającymi postępowanie egzekucyjne, sam komornik ma szereg instrumentów, których zastosowanie może wpłynąć na poprawę skuteczności egzekucji.

W przypadku gdy dłużnik jest właścicielem gospodarstwa rolnego, na wniosek wierzyciela dopuszczalna jest egzekucja z nieruchomości (ograniczenia egzekucji wskazane w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości w sprawie określenia przedmiotów należących do rolnika prowadzącego gospodarstwo, które nie podlegają egzekucji sądowej - Dz. U. z 1996r., Nr 63, poz. 300, dotyczą jedynie egzekucji z ruchomości). Wniosek wierzyciela o egzekucję może dotyczyć także każdej innej nieruchomości stanowiącej własność lub współwłasność dłużnika.

Ponadto, zgodnie z art. 1086 §4, w razie powstania zaległości za okres dłuższy niż 12 miesięcy komornik z urzędu składa wniosek do Krajowego Rejestru Sądowego o wpis dłużnika do rejestru dłużników niewypłacalnych. Wniosek komornika nie podlega opłacie sądowej. W przypadku niewywiązania się przez komornika z tego obowiązku wierzyciel ma prawo złożyć do sądu skargę na opieszałość komornika. Na podstawie art. 3 ust. 1 ustawy, prawo do złożenia takiej skargi ma także organ właściwy dłużnika.